

“Cənubi Qafqazda meyit donordan transplantasiyani ilk olaraq biz uğurla həyata keçirdik”

Hər hansı orqanın nəqli sadəcə tibbi prosedur deyil, - bu, ümidi, qurtuluş və şəfəqət həkayəsidir. Azərbaycan Cənubi Qafqazda həkimlərin meyit donordan transplantasiyani uğurla həyata keçirdiyi ilk ölkə oldu. Mərkəzi Gömrük Hospitalının Cərrahiyyə və Transplantasiya şöbəsinin rəisi, tibb üzrə fəlsəfə doktoru Mircəlal Kazimi donorluğun insanları necə birləşdirdiyi barədə suallarımızı cavablandırıb.

-Ölkəmiz ölümündən sonrakı donorluğun tətbiqinə necə hazırlaşıb? Hansı qanun-vericilik və təşkilat addımlar atılıb?

-Əvvəlcə onu demek istəyirəm ki, 2008-ci ildə Cənubi Qafqazda ilk dəfə canlı (qohum) donordan qaraciyər transplantasiyası Azərbaycanda həyata keçirilib. O vaxtdan bəri təxminən 1500 qaraciyər və böyrək transplantasiyası həyata keçirilib. Təəssüf ki, donorların sayı orqan çatışmazlığından əzizyət çəkən insanların sayı ilə tərs mütənasibdir. Transplantasiya proqramlarının inkişaf etdiyi ölkələrdə alternativ mənbə mövcudur: meyit donorlardan orqanlar.

Azərbaycanda orqan transplantasiyasına icazə verən qanun 1999-cu ildə qəbul edilmişdi, lakin bəzi bəndlərdə çatışmazlıqlar var idi. 2008-ci ildən bəri ölkəmizdə müntəzəm olaraq transplantasiya əməliyyatları və konfranslar keçirilir, mediada və sosial şəbəkələrdə hesabatlar yayımlanır. Ən əsası isə, klinikaların maddi-texniki bazasını inkişaf etdirən, tibb işçilərini xarici ölkələrə təlimə gəndərən və icbari tibbi siğorta sistemi tərəfindən maliyyələşdirilən qaraciyər və böyrək transplantasiyalarını həyata keçirən dövlət dəstəyi mövcuddur. Bütün bu addımlar tibb sahəsinin inkişafına təkan vermişdir.

2020-ci ildə Prezident İlham Əliyev "İnsan orqan və toxumalarının bağışlanması və

-Hansi hallarda vəfat etmiş insanların orqanlarından nəql üçün istifadə etmək olar, hansı hallarda olma?

- Bir şəxs sağlığında, vəfat etdikdən sonra orqanlarının götürülməsinə rəsmi razılıq veribse və ya yaxın qohumları razılıq veribse, bu proses həyata keçirile bilər. Lakin xəstəyə əvvəlcə beyin ölümü diaqnozu qoyulmalıdır ki, bu da bioloji ölümə bərabərdir. Yəni, koma deyil, faktiki ölümür. Donorda orqan götürülməsi üçün əks göstəriş olan xəstəliklərin siyahısı da mövcuddur.

-Azərbaycanda meyit donordan hansı orqanlar nəql edilib və pasiyentlərin reabilitasiyasının nəticələri necədir?

-Bu ilin fevral ayında ilk dəfə olaraq Mərkəzi Gömrük Hospitalında bizim komanda xəstəyə meyit donordan qaraciyər transplantasiyası əməliyyatını icra etdi. Bu günə qədər artıq qaraciyər üzrə bu cür altı və böyrək üzrə yeddi transplantasiya əməliyyatı həyata keçirilib. Bir xəstəni itirmişik. Ümumilikdə, pasiyentlərimizin əməliyyatqabığı ağır vəziyyətini nəzərə alaraq, mübələğəsiz deyə bilərəm ki, əldə etdiyimiz nəticələr dünyadan aparıcı klinikalarının uğurları ilə eynidir.

-Canlı və meyit donorlardan orqan köçürülməsi əməliyyatlarının fərqi nədən ibarətdir?

- Texniki cəhətdən meyit donordan orqan götürülməsi canlıdan orqan götürməkdən

daha asandır. Emosional cəhətdən də eyni ilə, çünki ikinci halda biz sağlam insanı əməliyyat edirik.

-Meyit donordan ilk orqan nəqli əməliyyatı uğurla başa çatdıqda özünü necə hiss etdiniz?

-Bunu sözlə ifadə etmək mümkün deyil... Peşəkar arzum gerçekleşdi: cəmiyyət, həmvətənlərim və dövlətim üçün yaxşı iş görmək, ehtiyacı olanlara xidmət etmək - mənim və bütün komandamız üçün böyük şərəfdir.

-Sizin təcrübənizdə elə bir hadisə olmuşdur ki, sizə xiisusi təsir bağılaşdırın?

-Bütün xəstələrimiz fərqlidir, amma həmisiñin ortaç bir cəhəti var - onlar bizim üçün sanki doğmadır. Böyrək çatışmazlığı ilə bize müraciət edən bir xəstəni xatırlayıram, o vaxt onun cəmi 32 yaşı var idi. Yaxın qohumları - valideynləri, qardaşı və həyat yoldaşı testdən keçə də, uyğun donor tapılmalıdır. Bir neçə gün sonra bir gənc bize yaxınlaşdı və özünü "əməm oğlu" kimi təqdim edərək donorluq etmək istədiyini bildirdi. Müayinə olundu və xahiş etdi ki, əmisi oğlu bu barədə bilməsin. Amma bir gün onlar mənəm otağında bir-biri ilə toqquşdular: bir-birlərinə tərəf qəcdərlər, qucaqlaşış usaq kimi aqladılar...

Aydın oldu ki, xəstənin əmisi oğlu Rusi-

yada yaşayır və onlar illərdir ki, küsüldürlər. Həc düşünmədən, əmi oğlu donorluq etmək üçün Bakıya uçub gelir. Tebii ki, əmioğular barışırlar. Ona görə də, mən həmişə deyirəm ki, orqan transplantasiyası ailə üzvlərini bir-birinə daha da yaxınlaşdırır.

-Bir çoxlarda bu mövzu qorxu hissi doğurur. İnsanlara vəfat etdikdən sonra donorluq etməyə, hər hansı orqanını bağışlamağa mane olan nədir?

-İnsanlar həkimlərə etibar etməlidirlər və biz tibb işçiləri olaraq onlara bu etimadi ver-

məliyik. İnsanlar aldanmayacaqlarına və bağışlıqları orqanların danışqlara məruz qalmayaçına əmin olmalıdır. Bütün dinlər organ bağışlamasını dəstəkləyir, çünki bu, bütün bəşəriyyətə fayda verir.

-Azərbaycanda neçə nəfər sağ ikən artıq vəfat edəndən sonra orqanını bağışla-mağa razılıq verib?

-Mənədə olan məlumatə görə, artıq 600 nəfər rəsmi razılıq verib.

Səhiyyə Nazirliyinin Orqan Donorluğu və Transplantasiyası üzrə Koordinasiya Mərkəzi çox işlər görür: müxtəlif təhsil müəssisələrində və idarələrdə maarifləndirici tədbirlər təşkil edir və transplantasiya mərkəzlərinin işini əlaqələndirir. İcbari tibbi siğorta böyrək və qaraciyər transplantasiyası üçün bütün xərcləri ödəyir, bu o demekdir ki, sosial statusundan asılı olmayaraq bütün vətəndaşlar pulsuz əməliyyat oluna bilərlər.

Dilarə Zamanova
Mərkəzi Gömrük Hospitalının
PR mütəxəssisi